

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen
vesien- ja ilmansuojeluyhdistys r.y.
Runeberginkatu 17, 06100 PORVOO

Föreningen vatten- och luftvård
för Östra Nyland och Borgå a.r.f.
Runebergsgatan 17, 06100 BORGÅ

Toimintaryhmä: SILMU ry
Hankenumero: 6023

Loppuraportti **1.10.2009 - 31.12.2011**

Ihminen osana luontoa

Ympäristökasvatuksesta käytännön toimiin – Från miljöfostran till praktiska åtgärder

Lähivesistö mukana arjen valinnoissa – Närvattendraget med i vardagens val

2009-2011

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry.

Juha Niemi

Mikael Henriksson

Tero Myllyvirta

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

Esipuhe

Ympäristökasvatuksesta käytännön toimiin -hanke on ollut mielenkiintoinen ja haasteellinen projekti sekä sen tekijöille että hankkeessa mukana olleille yhteistyötahoille. Hankkeen innovatiivinen ajattelu on paitsi luonut alueelle uutta ympäristökasvatusmateriaalia, edistänyt myös ympäristötietoisuuden leviämistä ja ympäristönhoitoa. Asioiden esittäminen kansankielisesti ja kohderyhmät huomioiden on tärkeää ja hankkeessa panostettiin tähän paitsi oppimateriaaleja tehtäessä, myös muissa yhteyksissä missä ympäristötietoutta on levitetty.

Iloksemme olemme saaneet huomata, kuinka lapset ovat ympäristökasvatustilaisuuksissa innostuneina tutkineet omaa lähivesistöään malttamattomina odottamaan, mitä kaikkea uutta ja jännittävää sillä on tarjota. Myös järvikunnostuksissa mukana olleet ihmiset ovat oppineet ja oivaltaneet uutta ja halu kotijärvien suojelemiseksi on suurta.

Uskomme ja toivomme vahvasti, että tuotetut ympäristökasvatusmateriaalit tulevat kannustamaan hankealueen kouluja toteuttamaan ympäristöopetustaan enenevässä määrin luontaisissa oppimisympäristöissä, poissa tunkkaisista luokkahuoneista, antaen lapsille ja nuorille kipinän oman lähiympäristönsä kunnioittamiseen ja suojeluun. Ympäristön parempi tunteminen ja sen erikoisuuksiin tutustuminen ovat parhaita kannustimia toimimaan ympäristöä huomioivalla tavalla ja tekemään elämässä vihreitä valintoja.

Porvoossa 26.1.2012

Juha Niemi
limnologi

Tero Myllyvirta
toiminnanjohtaja
Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry.

Sisällysluettelo

1. Yhteenveto hankkeesta	4
2. Hankkeen kuvaus	5
3. Hankkeen tavoitteet	5
4. Hankkeen toteutus	6
4.1 Hankkeen järvikohteet	6
4.2 Hankkeen toiminta	7
4.2.1 Järvikunnostusosio	8
4.2.2 Ympäristökasvatusosio	11
4.3 Aikataulu	14
4.4 Resurssit	14
4.5 Toteutuksen organisaatio	14
4.6 Kustannukset ja rahoitus	14
4.7 Raportointi ja seuranta	14
4.8 Tiedottaminen	15
4.9 Toteutusoletukset ja riskit	15
5. Yhteistyökumppanit, kohderyhmä ja hyödynsaajat	16
6. Tilanne hankkeen päätyttyä	16
7. Esitykset jatkotoimenpiteiksi	16
Liite 1. Järvikohtaiset oppimateriaalit	
Liite 2. Hankkeen väliraportit	
Liite 3. Lehtileikkeitä hanketta koskien	

Raportissa käytetyt kuvat ovat Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksen henkilökunnan ottamia.

1. Yhteenveto hankkeesta

Ympäristökasvatuksesta käytännön toimiin -hanke on toiminut 1.10.2009 – 31.12.2011 välisenä aikana edistäen SILMU ry:n hankealueella lasten ja nuorten ympäristökasvatusta ja ympäristön tilaa järvikunnostusten avulla. Hankkeen järvikunnostustoimia on toteutettu talkootöinä yhdessä järviympäristöjen asukkaiden kanssa ja saatu ihmisten kiinnostus heräämään oman lähiympäristönsä tilan parantamisesta. Hankkeen lopputuotteena valmistuivat havainnolliset ja käytännölliset oppimateriaalit kuudelle eri järvikohteelle, joilla edesautetaan ja kannustetaan kouluja toteuttamaan ympäristöopetusta luontaisissa oppimisympäristöissä, luonnon omilla opetusnäyttämöillä. Oppimateriaalit on saatavissa sekä suomen- että ruotsinkielisinä.

Järvikunnostustoimintaa on hankkeen aikana suoritettu Sipoon Hamträskillä, Mäntsälän Kilpijärvellä, Porvoo Renstrandsträsketillä ja Änträskillä sekä Artjärven Säyhteellä. Kiinnostusta järvien tilan parantamiseksi on löytynyt runsaasti ja talkootoimilla on saatu paljon aikaiseksi. Kunnostustoimia ovat olleet mm. vesikasvien niittotalkoot, rantojen raivaukset, hoitokalastukset ja vesiruton nuottaus. Renstrandsträsketille perustettiin järven hoitoyhdistys. Kunnostustoimien lisäksi ihmisiä on neuvottu ja opastettu järviin kohdistuvaan kuormitukseen puuttumisessa ja annettu eväitä jatkaa järkevästi kohdistettuja kunnostustoimia myös jatkossa.

Varsinaisiksi ympäristökasvatuskohteiksi valikoituivat hankkeen aikana Kotojärvi ja Valkjärvi Pornaisissa, Hopomträsket Loviisassa (ent. Liljendalissa), Tenan Lapinjärvellä, Lapinjärven ja Loviisan (ent. Ruotsinpyhtään) Särkjärvi ja Pitkäjärvi Loviisassa (ent. Ruotsinpyhtäällä). Opetusnäyttämöille laaditut oppimateriaalit tutustuttavat lapset, opettajat ja muut kiinnostuneet kyseisen järviympäristön erityispiirteisiin, kasveihin ja eläimiin tarjoten myös mielenkiintoisia tehtäviä. Oppimateriaalien avulla kuka tahansa voi ryhtyä luonnontutkijaksi yksinkertaisilla välineistöillä selkeiden ohjeiden opastamina. Hankkeen aikana järjestettiin myös alueen kouluille monia ympäristökasvatustilaisuuksia, joissa paitsi tutustuttiin koululaisia järviluonnon ihmeellisyyksiin, myös testattiin käytännössä tuotettuja oppimateriaaleja.

Hanke eteni hankesuunnitelmassa esitetyn aikataulun mukaisesti. Hankkeen toimintaa tapahtui koko SILMU ry:n alueella, johon kuuluvat Orimattilaan kuuluva Artjärvi, Askola, Lapinjärvi, Loviisa, Myrskylä, Mäntsälä, Pornainen, Porvoo, Pukkila ja Sipoo. Hanke on toiminut sekä suomen- että ruotsinkielellä ja yhdistyksen koko henkilökunta on osallistunut hankkeen toteutukseen.

Hanke on soveltunut erinomaisesti Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2007-2013 toimintalinjaan 2: Ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen. Hanke on tukenut SILMU ry:n Leader -ohjelman tavoitteita liittyen maaseudun hyvinvointiin ja aktiivisesti elinolojensa viihtyisyyteen ja kestäväan kehitykseen vaikuttavaan väestöön.

2. Hankkeen kuvaus

Tässä järvikunnostus- ja ympäristökasvatushankkeessa on painotettu paikallisten voimien, jokapäiväisten toimien ja vihreiden valintojen merkitystä lähiympäristön hyvinvoinnin ja kestäväen kehityksen edistämiseksi. Luonnon parempi tunteminen on paras kannustin lähiympäristön suojelemiseksi. Hanke on yhdistänyt sekä lasten että aikuisten ympäristökasvatuksen vesien- ja ympäristönsuojelun käytännön toimiin.

Hanke koostui järvikunnostusosioista ja erityisesti peruskouluikäisille suunnatusta ympäristökasvatusosioista. Eri osiot toimivat tiiviissä yhteistyössä keskenään. Hanke perustui vuonna 2007 valmistuneeseen, Idässä Itää ry:n tilaamaan esiselvitykseen; ”Itä-Uudenmaan vesistöjen virkistyskäytön edistämishanke” (Henriksson ym. 2007), jossa luotiin perusta tälle varsinaiselle hankkeelle.

Hankkeen ensimmäinen osio tähtäsi huonokuntoisten kyläjärvien kunnostamiseen kyläläisten ja valuma-alueen asukkaiden talkoovoimin sekä järvien hoitoyhdistysten perustamiseen tapauksissa, joissa niille oli tarvetta. Toiminta perustui järville esiselvityksessä laadittuihin kuormitus selvityksiin ja kunnostustoimia varten kuultiin järvien paikallista väkeä ja alueet inventoitiin.

Hankkeen toinen osio muodostui pääosin peruskouluikäisille suunnatusta ympäristökasvatuksesta. Ympäristökasvatusosiossa edesautettiin alueen koulujen ja muiden halukkaiden ympäristöopetusta valjastamalla koko hankealue kattavasti luonnonympäristöjä opetusnäyttämöiksi ja laatimalla selkeät ja havainnolliset oppimateriaalit kohteille. Hankkeeseen valittiin erityyppisiä järviä opetuskohteiksi, ympäristökasvatuksen näyttämöiksi. Näistä järvistä koottiin ja valmisteltiin opetuskäyttöön suunnatut opetusmateriaalit, jotka soveltuvat esim. hankealueen koulujen käyttöön pitkälle tulevaisuuteen. Opetusmateriaalin pääpaino on lähiympäristön luonnon parempi tunteminen ja ihmistoiminnan vaikutukset järviympäristön tilaan. Materiaali on kaikkien käytettävissä hankkeen loputtua mm. internetistä lataamalla ja mahdollisesti myös paperiversioina. Sijainnit ilmoitetaan myöhemmin jakelukanavien auettua. Oppimateriaalin valmistelemiseksi ja kokeilemiseksi hankealueen kouluille järjestettiin kymmenkunta ympäristökasvatustilaisuutta.

3. Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli herätellä ihmisten tietoisuutta lähiympäristönsä tilasta ja antaa eväitä ja kipinää lähivesistöjen ja -ympäristön suojeluun ja kunnostamiseen. Tavoitteena oli aikaansaada näkyviä tuloksia kunnostettavilla järvillä talkootöinä yhdessä paikallisten ihmisten kanssa ja myös hankkeen jälkeen jatkuvaa kunnostustoimintaa järvillä. Hankkeen yhtenä päätavoitteena oli myös saada koulut toteuttamaan ympäristökasvatusta enemmän luontaisissa oppimisympäristöissä selkeiden ja havainnollisten oppimateriaalien avulla.

Hankkeen pitkäaikaisena päämääränä on jättää jälkeensä vakaa pohja järvikunnostusten jatkamiselle kyläläisten yhteistyönä ja edistää koulujen ympäristökasvatusta. Huonokuntoisten kyläjärvien kunnostaminen palvelee alueen viihtyisyyden ja virkistyskäytön lisääntymisen ohella myös tavoitetta päästä EU:n vesipuitedirektiivin tavoitteeseen hyvästä veden laadusta vuoteen 2015 mennessä.

4. Hankkeen toteutus

4.1. Hankkeen järvikohteet

Hankkeessa valittiin alkuperäisen hankesuunnitelman mukaisesti viisi kunnostettavaa järvikohdetta ja kuudelle opetuskohteelle laadittiin oppimateriaalit. Valitut järvikohteet valittiin hankealue kattavasti. Kunnostuskohteiksi ei haluttu ottaa kuntien keskeisiä järviä, joilla jo ennestään on erityinen paikallinen arvo ja korkea käyttöaste. Järvikohteet valittiin yhteistyössä kuntien virkamiesten kanssa ja paikallisten asukkaiden kiinnostusten ja yhteydenottojen sekä maastoinventointien perusteella.

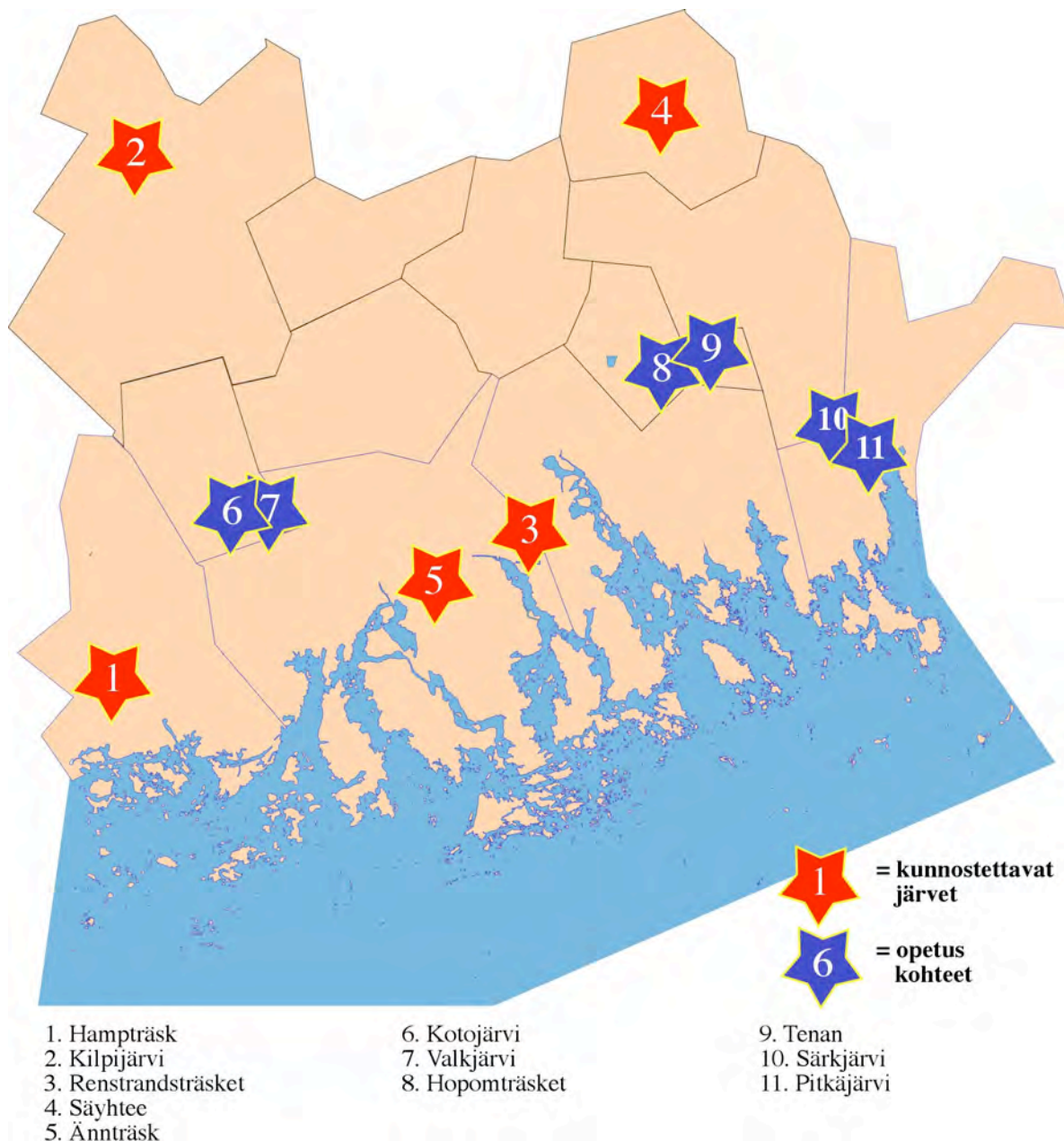
Tähän hankkeeseen haluttiin valita hyvän virkistyskäyttöpotentiaalin omaavia järviä, joiden kunnostamiseen paikallisilta asukkailta löytyi erityistä mielenkiintoa ja joidenka virkistyskäyttöarvon ja viihtyisyyden parantamisesta hyötyvät paitsi ranta-asukkaat myös ihmiset kauempana, aina valuma-alueen ulkopuolella asti. Järvikunnostuskohteet valittiin yhteistyössä kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten sekä järviympäristöjen asukkaiden yhteydenottojen perusteella.

Hankkeen aikana järvikunnostustoimia toteutettiin Sipoon Hampträskillä, Mäntsälän Kilpijärvellä, Porvoon Renstrandsträsketillä ja Änträskillä sekä Artjärven Säyhteellä (kuva 1). Kunnostettavat kohteet ovat reheviä ja osa melko huonon vedenlaadun omaavia järviä, joilla on kuitenkin suuri potentiaalinen paikallinen merkitys alueen asukkaille, kun niiden kuntoa ja arvostusta saadaan kohennettua.

Ympäristökasvatuskohteiksi pyrittiin valitsemaan inventointien pohjalta eriluonteisia järviä, jolloin esimerkiksi karun ja rehevän järven erot ja erilaiset eliöstöt olisi helposti näkyvillä ja selvitettävissä. Myös järvikohteen saavutettavuus ja kulutuskestävyys nousivat tärkeiksi tekijöiksi.

Hankkeessa tehtyjen inventointien jälkeen lopullisiksi ympäristökasvatuskohteiksi muodostui kuusi erilaista järviympäristöä (kuva 1). Ensimmäisen opetuskokonaisuuden muodostavat Pornaisten alueella sijaitsevat Kotojärvi ja Valkjärvi. Toisen opetuskokonaisuuden muodostavat Hopomträsket Loviisassa (ent. Liljendal) ja Tenan Lapinjärvellä. Kolmannen kokonaisuuden muodostavat Särkjärvi Lapinjärven ja Loviisan (ent. Ruotsinpyhtään) alueella sekä Pitkäjärvi Loviisassa (ent. Ruotsinpyhtää). Kunkin opetuskokonaisuuden järvet soveltuvat hyvin opetuskohteiksi myös erikseen ja valitut

kohteet mahdollistavat myös kuntarajat ylittävää toimintaa. Opetuskokonaisuuden järviparit ovat hyvin erityyppisiä, jolloin joko samalla tai erillisillä oppimisretkillä voidaan tutustua hyvinkin erilaisiin järvityyppeihin, järvien erityispiirteisiin, ominaisuuksiin ja kasvillisuuteen sekä eläimistöön.

Kuva 1. Hankkeen järvikunnostus- ja ympäristökasvatuskohteet.

4.2. Hankkeen toiminta

Hankkeen keskeisimmät toimenpiteet ajanjaksolla 1.10.2009 - 31.12.2011 ovat olleet järvikunnostustoimet talkoovoimin, hoitoyhdistysten perustamisasiat, ympäristökasvatus-tilaisuuksien pitäminen hankealueen kouluille, ympäristökasvatusmateriaaliin liittyvän aineiston kerääminen ja oppimateriaalien valmistaminen opetuskohteille.

4.2.1. Järvikunnostusosio

Hankkeen alkaessa jokaisella järvikunnostuskohteella pidettiin järviväen yhteen kokoava tilaisuus, jossa esiteltiin hanketta ja keskusteltiin järven kannalta keskeisistä ja mahdollisista kunnostus- ja hoitotoimista. Renstrandsträsketillä nähtiin tärkeäksi järven hoitoyhdistyksen perustaminen, minkä eteen alettiin toimia yhteistyössä kyläläisten kanssa. Renstrandsträsketille saatiin hoitoyhdistys perustettua tammikuussa 2011.

Järvikunnostuskohteet inventoitiin ja järville laadittiin pienimuotoiset toimenpideohjelmat. Järvikunnostustoimia toteutettiin järvikohteilla kesien 2010 ja 2011 aikana käsittäen mm. vesikasvien niitto- ja poistotalkoita, hoitokalastuksia ja rantojen kunnostustalkoita (kuvat 2, 3 ja 4). Järviympäristöjen asukkaat pääsivät konkreettisiin toimiin järvensä tilan ja viihtyvyyden parantamiseksi ja hanke toimi usein sekä alkuunpanevana että neuvovana voimana. Järvikunnostuksien yhteydessä keskusteltiin ja neuvottiin järveen kohdistuvan ulkoisen kuormituksen vähentämisestä ja järven kannalta keskeisistä toimenpiteistä.

Järvikunnostustoimilla saatiin aikaan selviä tuloksia erityisesti järvien virkistyskäytön edistämisessä ja helpottamisessa ja kunnostustoimien jatkuvuus järvillä näyttää hyvältä. Hankkeen antama apu järvikunnostuksien suunnittelussa ja toteutuksessa on koettu erittäin merkittäväksi ja järviympäristöjen asukkailta saatu palaute on ollut hyvää. Toisaalta hankkeen loppuminen on koettu myös harmillisena, sillä yhteistyön jatkumista toivotaan useilla järvillä.

Järvikunnostusosion tarkemmasta sisällöstä ja toiminnasta löytyy liitteenä 2 olevista hankkeen väliraporteista.

Kuva 2. Talkooväkeä järvikunnostuksissa Kilpijärvellä.

Kuva 3. Hankkeen aikana tehtiin mm. hoitokalastuksia talkoovoimin. Kuvat Säyhteeltä ja Kilpijärveltä.

Kuva 4. Kunnostettavista järivistä poistettiin vesikasveja mm. nuottaamalla ja niittämällä. Kuvat Kilpijärveltä ja Änträskiltä.

4.2.2. Ympäristökasvatusosio

Oppimateriaalit

Ympäristökasvatusosion maastotöissä selvitettiin laajoin inventoinnein opetuskohteiden alueiden kasvi- ja eläinlajistoa ja kehitettiin oppimateriaalia kullekin paikalle sopivaksi. Maastotöiden yhteydessä tehtiin tarkat muistiinpanot alueesta, löydetyistä eliölajeista ja käyttökelpoisista menetelmistä sekä suunniteltiin reittiohjeita ja materiaalin havainnollisuutta. Alueet ja eliöt valokuvattiin oppimateriaalia varten. Inventoinneissa kehitettiin ja jalostettiin entisestään mahdollisimman yksinkertaisia näytteenottomenetelmiä, joita peruskoulujen oppilaat itse voivat käyttää tutkiessaan ja tutustuessaan oppimisympäristöön. Inventointien ja oppimateriaaleihin käytettävien aineistojen laajuudesta kertoo hyvin hankkeen aikana ympäristökasvatuskohteista kerätty yli 10 000 valokuvan aineisto.

Inventointien aikana kerätyt materiaalit jalostettiin varsinaisiksi oppimateriaaleiksi kuudelle ympäristökasvatuskohteelle (ks. kohta 4.1.). Oppimateriaaleissa pääpaino on kyseisen järven ja ranta-alueen kasvi- ja eläinlajistoon tutustumisessa ja eliöiden rooleissa ekosysteemin osana. Esimerkiksi ravintopyramidit havainnollistavat eri eliöiden merkitystä. Oppimateriaaleissa on erilaisia tehtäviä, joita lapset voivat itsenäisesti ja opettajien avustuksella suorittaa tutkittavilla järvillä. Tehtävät ja oppimateriaalit on laadittu ohjeineen siten, että ne voidaan suorittaa yksinkertaisella, jokaisesta koulusta tai kodista löydettävällä välineistöllä.

Oppimateriaali ei myöskään turvaudu liikaa opettajien osaamiseen, vaan niiden avulla järviluontoon perehtymätönkin opettaja voi viedä luokkansa opetuskohteelle ja saada elämyksellisen ja hauskan oppimistapahtuman aikaiseksi. Kaikki oppimateriaalit on saatavissa sekä suomen- että ruotsinkielisinä. Oppimateriaalit ovat nähtävissä liitteessä 1.

Ympäristökasvatustilaisuudet

Oppimateriaaleja suunniteltaessa ja kokeiltaessa hyödynnettiin hankealueen kouluille pidettyjä ympäristökasvatustilaisuuksia. Oppimateriaaleja kehitettäessä tärkeänä osana olivat tilaisuuksissa opettajilta ja oppilailta saadut ideat ja palautteet. Lähes valmiita oppimateriaaleja päästiin kokeilemaan keväällä 2011 Tenanilla ja Särkjärvellä pidetyissä ympäristökasvatustilaisuuksissa. Oppimateriaalien avulla lapset pystyivät itsenäiseen ja luovaan työskentelyyn oppien ja toisiaan opettaen ja palaute oppimateriaaleista oli hyvää ja kannustavaa. Oppimateriaalien nähtiin toimivan hyvin ja niistä odotetaan suurta apuvälinettä paitsi koulujen luonto-opetukseen myös kaikille luonnon tarkemmasta tutkimisesta kiinnostuneille.

Ympäristökasvatustilaisuuksissa hankealueen koulut pääsivät tutustumaan lähivesistönsä ominaispiirteisiin ja eliölajeihin. Oppilaat toimivat itse tutkijoina ja löysivät ja oivalsivat mitä omalla lähivesistöllä on tarjota. Hankkeen aikana järjestettiin kahdeksan ympäristökasvatuspäivää eri puolilla hankealuetta. Tilaisuuksia pidettiin onnistuneina ja lasten innostus ja tutkimishalu nousivat päivistä selvästi päällimmäisinä mieleen.

Kuva 5. Ympäristökasvatustilaisuuksissa lapset olivat itse tutkijoina. Kuvat Kotojärveltä.

Kuva 6. Ympäristökasvatustilaisuuksissa kokeiltiin ja kehiteltiin tulevia oppimateriaaleja. Oppimispäivät luonnon helmassa olivat mieluisia niin lapsille, opettajille kuin hankehenkilöillekin. Kuvat Tenanilta.

4.3 Aikataulu

Hanke eteni alkuperäisen hankesuunnitelmassa esitetyn aikataulun mukaisesti. Järvikunnostuksia toteutettiin vuosittain sekä keväällä, kesällä että syksyllä ja ympäristökasvatustilaisuuksia kouluille järjestettiin sekä keväällä että syksyllä. Inventoinnit suoritettiin talvea lukuun ottamatta eri vuodenaikoina ja oppimateriaalit järville valmistuivat aikataulun mukaisesti hankkeen loppuun mennessä.

4.4 Resurssit

Hankkeen onnistuminen on pohjautunut pitkälti hyvään suunnitteluun, töiden koordinointiin ja hankealueen ihmisten aktivoimiseen ja aktiivisuuteen. Resurssit on kohdistettu pääosin työvoiman tehokkaaseen käyttöön. Koska kyseessä on yleishyödyllinen kehittämishanke, ei resursseja ole voinut ohjata esimerkiksi järvikunnostusten kannalta olennaisiin hankintoihin. Innovatiivinen ajattelu ja talkoohenkisyys ovat kuitenkin mahdollistaneet tehokkaiden kunnostustoimien toteuttamisen.

4.5 Toteutuksen organisaatio

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksen henkilökuntaan kuuluvat ekologi/toiminnanjohtaja Tero Myllyvirta, biologi Mikael Henriksson, limnologi Juha Niemi ja iktyonomi Sampo Vainio, jotka kaikki osallistuivat hankkeen suunnitteluun ja toteutukseen. Hankkeesta on vastannut toiminnanjohtaja Tero Myllyvirta. Yhdistykseltä löytyy vankkaa asiantuntemusta ja kokemusta erilaisten järvikunnostusten suunnittelusta ja toteutuksesta sekä ympäristökasvatushankkeista ja ympäristökasvatustilaisuuksien järjestämisestä.

4.6 Kustannukset ja rahoitus

Hankkeen kokonaisbudjetti toteutusajalle oli 150 000 euroa, josta 30 000 euron omarahoitusosuus katettiin talkootöillä ja yhdistyksen osallistumisella hankkeen palkkakustannusten maksamiseen. Hanke on rahoitettu Maaseudun kehittämissyhdistys SILMU ry:n kautta.

4.7 Raportointi ja seuranta

Hankkeen seurantaryhmänä on toiminut Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistyksen hallitus, jonka edustajisto kattaa hyvin sekä alueellisen että hankkeen kannalta olennaisten tahojen edustuksen. Hankkeen ensimmäinen väliraportti

käsitti ajanjakson 1.10.2009 - 31.5.2010 ja toinen väliraportti ajanjakson 1.6.-31.12.2010. Vuoden 2011 toiminnasta valmistui oma väliraportti. Hankkeen loppuraportti kokoaa yhteen hankkeen toiminnan ja aikaansaannokset.

4.8 Tiedottaminen

Hankkeen aikana järjestetyissä tilaisuuksissa on usein ollut myös lehdistöä paikalla. Kiinnostus hanketta kohtaan on ollut suurta ja tilaisuudet ovat keränneet hyvin väkeä. Hankkeen järvikunnostustilaisuuksista tiedottamisessa alueen ihmisille on paikallisilla tahoilla ja yhteyshenkilöillä ollut tärkeä rooli. Hankkeen päättymisen jälkeen järjestetään vuoden 2012 alkupuolella lehdistötilaisuus, jonka avulla hankkeen aikaansaannoksia esitellään ja markkinoidaan kaikille saatavilla olevia oppimateriaaleja. Esimerkkejä hanketta koskevista lehtikirjoituksista löytyy liitteestä 3.

4.9 Toteutusolehtukset ja riskit

Hankkeen tarkoituksena on ollut saada aikaan selkeitä ja näkyviä toimia järvillä, jotka kannustavat paikallisia ihmisiä jatkamaan järviensä puolesta tehtävää työtä. Hankkeeseen valittujen kunnostettavien järvien läheisyydessä on löytynyt monia kiinnostuneita ja aktiivisia ihmisiä, jotka ovat ottaneet asiakseen omien lähivesistöjensä tilan parantamisen. Lähtökohdat kunnostustalkoiden ja kunnostusten jatkuvuuden onnistumiseksi ovat siis hyvät. Tässä hankkeessa kunnostusten suunnittelu talkoohenkisiksi ja paikallisten ihmisten sitoutuminen ovat olleet avainasemassa. Mahdollisena riskinä on kuitenkin toiminnan hiipuminen osaavan tahon kanssa tehtävän yhteistyön loppuessa. Tähän on pyritty vaikuttamaan neuvomalla ihmisiä pitkäjänteisiin kunnostustoimiin ja mahdollisuuksiin järven suhteen. Esimerkiksi Renstrandsträsketille perustettu järven hoitoyhdistys jatkaa järven tilan parantamiseksi tehtävää työtä.

Hankealueen koulujen kiinnostus ympäristökasvatustilaisuuksia kohtaan oli suurta, eikä hankkeen aikana pystytty kaikille halukkaille järjestämään luontopäivää. Hankkeen loputtua suuri haaste on saada koulut käyttämään valmiita oppimateriaaleja ja lähtemään itsenäisesti luontokohteille ilman yhdistyksen asiantuntijoita. Koulut ovat osoittaneet kiinnostusta oppimateriaaleja kohtaan, joten materiaaleille tulee varmasti olemaan käyttöä kunhan niiden jakelukanavat saadaan auki ja materiaalit helposti saataville. Koululuokkien kynnys lähteä toteuttamaan ympäristökasvatusta koulutilojen ulkopuolelle on yritetty tehdä mahdollisimman pieneksi ja oppimateriaalit on tehty paikkaamaan opettajien mahdollisia aukkoja asiantuntemuksessa. Oppimateriaalista on mahdollista saada myös muita alueiden asukkaita ja tahoja palvelevia, kunhan niiden jakelu ja tiedotus saadaan onnistumaan. Hankkeen läpivieminen on vaatinut dynaamista ja luovaa otetta, jossa on reagoitu nopeasti muuttuviin tilanteisiin.

5. Yhteistyökumppanit, kohderyhmä ja hyödynsaajat

Hanke on tehnyt yhteistyötä alueen kuntien, kyläyhteisöjen, paikallisten asukkaiden ja toimijoiden kanssa. ELY-keskuksen kanssa on toimittu yhteistyössä järvikunnostusten suunnittelussa ja toteutuksessa. Ympäristökasvatuksen osalta yhteistyö alueen koulujen kanssa on ollut aktiivista ja vuorovaikutteista.

Kohderymänä ja hyödynsaajana ovat hankealueen koulut, koululaiset, kunnat, paikalliset asukkaat ja yrittäjät, matkailuala, luonnossa virkistäytyjät, kalastusalueet, osakaskunnat ja vapaa-ajan kalastajat.

6. Tilanne hankkeen päätyttyä

Hanke on edistänyt ympäristötietoisuutta alueella ja toteuttanut hankealueen ympäristön tilaa parantavia toimia. Hanke on luonut järville järvikunnostusaktiviteetteja ja saanut alueiden ihmiset innostumaan järvien tilan kohentamiseksi tehtävästä työstä. Hanke on tuonut myös uudenlaista ajattelua koulujen ympäristökasvatukseen ja lasten ympäristötietouden monipuolistamiseen mielekkäiden ja kekseliäiden ideoiden kautta. Hanke on madaltanut tuotettujen oppimateriaalien kautta koulujen kynnystä toteuttaa ympäristökasvatusta luontaisilla opetusnäyttämöillä ja luovuttaa materiaalit kaikkien halukkaiden käytettäväksi.

7. Esitykset jatkotoimenpiteiksi

Hankkeen jälkeen on tärkeää avata oppimateriaaleille kanavat, joiden kautta koulut ja muut halukkaat pääsevät niihin helposti käsiksi. Oppimateriaalit laitetaan internetiin helposti ladattavissa ja tulostettavissa muodoissa. Oppimateriaaleja voidaan myös antaa kuntiin ja kirjastoihin pieniä määriä halukkaiden saataville. Oppimateriaalien valmistumisesta ja niiden saatavuudesta tiedotetaan vuoden 2012 alkupuolella pidettävässä tiedotustilaisuudessa.

Hankkeen aikana on pyritty ja pitkälti myös onnistuttu sitouttamaan ihmisiä toimimaan oman järvensä tilan parantamiseksi. Mikäli hankkeen jälkeen kyseisillä järvikohteilla ilmenee tarvetta lisätukeen, voidaan järvikunnostuksiin hakea lisärahoitusta toiminnan jatkon turvaamiseksi.

Porvoossa 21.2.2012

Tero Myllyvirta
toiminnanjohtaja, tutkija
040-5112216
tero.myllyvirta@vesi-ilma.fi

Itä-Uudenmaan ja Porvoonjoen vesien- ja ilmansuojeluyhdistys ry.
www.vesi-ilma.fi

Juha Niemi
limnologi
050-5710335
juha.niemi@vesi-ilma.fi

Mikael Henriksson
biologi
050-4900692
mikael.henriksson@vesi-ilma.fi